

บทที่ ๕

สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาวិเคราะห์หลักธรรมในวรรณกรรมคำสอนของพระราชพิธีพืชมงคล (สุนันท์ สุภาจาโร)” นี้ มีวัตถุประสงค์ ๓ ประการ ได้แก่ (๑) เพื่อศึกษาชีวประวัติและผลงานด้านวรรณกรรมคำสอนของท่าน (๒) เพื่อศึกษาวิเคราะห์หลักธรรมในวรรณกรรมคำสอนของท่าน (๓) เพื่อศึกษาคุณค่าและความสำคัญของวรรณกรรมคำสอนของท่าน ผลการวิจัย สรุปได้ดังนี้

๕.๑.๑ ชีวประวัติและผลงานด้านวรรณกรรมคำสอนของพระราชพิธีพืชมงคล (สุนันท์ สุภาจาโร) จากการศึกษา พบว่า ท่านเป็นพระสงฆ์ที่มีความรู้ความสามารถและมีความเชี่ยวชาญในด้านภาษาถิ่นอีสาน โดยท่านได้มุ่งมั่นสร้างสรรค์และพัฒนาผลงานเพื่อเผยแผ่หลักธรรมทางพุทธศาสนาไปสู่ประชาชน มีทั้งที่เป็นวรรณกรรมร้อยแก้วและวรรณกรรมร้อยกรอง อันเกิดจากองค์ความรู้และภูมิปัญญาที่ท่านได้สั่งสม เรียนรู้ และเก็บเกี่ยวประสบการณ์ต่างๆ แล้วถ่ายทอดองค์ความรู้และภูมิปัญญาเหล่านั้น ผ่านการประพันธ์วรรณกรรมคำสอนเป็นภาษาถิ่นอีสาน มีอยู่ ๕ ประเภท คือ (๑) วรรณกรรมประวัติศาสตร์ ด้านาน เช่น นิทานปู่สังกะสาอย่างสังกะสี เป็นต้น (๒) วรรณกรรมคำสอน เช่น คำสอนเรื่องความกตัญญู ความขยันหมั่นเพียร เป็นต้น (๓) วรรณกรรมนิทาน เช่น สังข์ศิลป์ชัย ขุนนางอ้าว เป็นต้น (๔) วรรณกรรมพระพุทธศาสนา เช่น พุทธประวัติ เป็นต้น (๕) วรรณกรรมเบ็ดเตล็ด เช่น ปริศนาธรรม เป็นต้น โดยการประพันธ์ในหลายรูปแบบ เช่น ลำซิ่ง ชูกลอนสรภัญญ์ ลำทางยาว เตี้ย กากะขี้กิ้ง กลอนแปด เป็นต้น จึงทำให้ผลงานของท่านมีเอกลักษณ์โดดเด่น น่าสนใจ เพราะสอดคล้องกับวัฒนธรรมประเพณีวิถีชีวิตและจิตของชาวท้องถิ่นอีสาน ทำให้ผู้อ่านหรือผู้ที่ได้ฟัง ผ่านการสื่อสารโดยการบรรยายธรรม การแสดงของหมอลำหรือเอกสารเผยแผ่ สามารถซึมซับรับเอาหลักธรรมคำสอน แก่นคิดคติธรรม ที่สอดแทรกไว้ในผลงานวรรณกรรมคำสอนของท่านได้โดยง่าย ผลงานเหล่านี้ ล้วนเป็นมรดกทางภาษาและวัฒนธรรมที่มีคุณค่าต่อวงการวรรณกรรม อันจะเป็นประโยชน์แก่นุชนรุ่นหลังในการศึกษาค้นคว้าและนำไปอ้างอิง และด้วยความเสียสละมุ่งมั่นทุ่มเทของท่าน เพื่อให้ผู้อ่านหรือผู้ฟังได้

ตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญ ตลอดจนอนุรักษ์และสืบสานภาษาถิ่นอีสานและวรรณกรรมท้องถิ่นอีสานให้คงอยู่สืบไป

๕.๑.๒ การศึกษาวิเคราะห์หลักธรรมในวรรณกรรมคำสอนของพระราชพิธีถือน้ำพระพิพัฒน์ (สุนันท์ สุภาจาโร) จากการศึกษา พบว่า วรรณกรรมคำสอนที่ท่านประพันธ์ขึ้น มุ่งอบรมสั่งสอนประชาชนในด้านคุณธรรมจริยธรรม โดยการนำหลักธรรมคำสอนเหล่านั้นมาเรียงร้อยถ้อยคำประพันธ์เป็นบทกลอน เพื่อให้เนื้อความกระชับกะทัดรัด มีความสละสลวยทางภาษา ฟังแล้วไพเราะเสนาะหู สะดวกต่อการจดจำและง่ายต่อการนำไปเผยแพร่บอกต่อ เช่น สอนเรื่องการพึ่งตนเอง สอนไม่ให้ประมาทในชีวิต สอนให้หมั่นทำบุญเสริมสร้างบารมี สอนเรื่องความสามัคคี และการดำรงไว้ซึ่งประเพณีและวัฒนธรรมของชาวอีสาน เป็นต้น ทำให้ผู้อ่านหรือผู้ฟังมีคติธรรมประจำใจ มีหลักในการดำเนินชีวิตที่ถูกต้อง

นอกจากนี้ ยังพบหลักธรรมคำสอนที่เกี่ยวกับสังขธรรม เช่น สอนให้รู้จักทุกข์ เหตุแห่งการเกิดทุกข์ การดับทุกข์และข้อปฏิบัติเพื่อความพ้นทุกข์ คือ สอนเรื่องอริยสัจ ๔ นั่นเอง และกฎไตรลักษณ์ คือ อนิจจัง ความไม่เที่ยง ทุกขัง ความทนได้ยาก อนัตตา ความไม่ใช่ตัวตน และยังสอนเรื่องรูปนามหรือขันธ ๕ อันประกอบด้วย รูป เวทนา สัญญา สังขาร และวิญญาณ และยังเน้นเรื่องกฎแห่งกรรม คือ การทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว เป็นต้น ทำให้ผู้อ่านหรือผู้ฟังเกิดความรู้ความเข้าใจ และซาบซึ้งในหลักธรรมคำสอนด้านสังขธรรม อันเป็นการปูพื้นฐานให้สามารถเข้าถึงธรรมะที่ละเอียดลึกซึ้งยิ่งขึ้น

วรรณกรรมคำสอนที่ท่านได้ประพันธ์ขึ้นมา เช่น บุญประจำเดือนชาวอีสาน ยังได้แสดงออกถึงองค์ความรู้และภูมิปัญญาของท่าน สะท้อนเนื้อหาเชิงสังคมให้เห็นถึงค่านิยม ศาสนา ความเชื่อ วัฒนธรรมและประเพณี ตลอดจนวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวอีสานได้เป็นอย่างดี เนื้อหาคำสอนแสดงถึงแนวทางการดำเนินชีวิตที่เรียบง่าย และรักษาไว้ซึ่งวัฒนธรรมประเพณีที่ดีงาม เช่น เดือนอ้ายบุญเข้ากรรม เดือนยี่บุญคูณลาน เดือนสี่บุญพระเวส เดือนห้าบุญสงกรานต์ เดือนหกบุญบังไฟ เป็นต้น ดังนั้น ผลงานวรรณกรรมคำสอนของท่านจึงมีคุณค่าต่อสังคมอย่างยิ่ง เพราะเป็นเครื่องชี้นำและแนะแนวทางการดำเนินชีวิตที่ถูกต้อง ช่วยให้เห็นในสังคมมีระเบียบแบบแผนในการประพฤติปฏิบัติเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

และยังพบว่า ท่านได้ปริวรรตวรรณกรรมคำสอนจากต้นฉบับเดิมที่เป็นอักษรธรรม และอักษรไทยน้อยมาเป็นภาษาถิ่นอีสาน เช่น เรื่อง ธรรมคาสอนโลก ท้าวคำพราจันทร์สมุทรและชนะสันทะชาดก จึงเป็นการสืบต่อองค์ความรู้และภูมิปัญญาที่แฝงอยู่ในวรรณกรรมเหล่านั้นให้คงอยู่สืบไป

๕.๑.๓ คุณค่าและความสำคัญของวรรณกรรมคำสอนของพระราชปรีดิธิด (สุนันท์ สุภาจาโร) จากการศึกษา พบว่า ผลงานด้านการประพันธ์วรรณกรรมคำสอนที่ท่านได้สร้างสรรค์ขึ้นมา ด้วยความวิริยะอุตสาหะ มีทั้งผลงานที่ประพันธ์เป็นร้อยแก้ว เช่น พุทธประวัติ และผลงานที่ประพันธ์เป็นร้อยกรอง เช่น ลำซิ่งชู กลอนสรภัญญ์ ลำทางยาว เตี้ย กลอนแปด เป็นต้น รวมทั้งผลงานด้านการปริวรรตวรรณกรรมคำสอน จากต้นฉบับเดิมที่เป็นอักษรธรรมและอักษรไทยน้อยมาเป็นภาษาถิ่นอีสาน นอกจากจะก่อให้เกิดการสืบทอดองค์ความรู้และภูมิปัญญาด้านวรรณกรรมคำสอนท้องถิ่นอีสานที่เป็นรูปแบบดั้งเดิมให้คงอยู่แล้ว ผู้อ่านหรือผู้ฟังยังจะได้รับความบันเทิงทั้งด้านอรรถรสทางภาษาและเนื้อหา พร้อมทั้งซึมซับรับเอาแง่คิดคติธรรมในการดำเนินที่เหมาะสมถูกต้อง และได้เรียนรู้ศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณี ค่านิยม ความเชื่อ และสังคมในอดีตที่ท่านได้ถ่ายทอดองค์ความรู้และภูมิปัญญาเหล่านั้น โดยการสร้างสรรค์ผลงานด้านการประพันธ์วรรณกรรมคำสอนในรูปแบบต่างๆ ก่อให้เกิดความภาคภูมิใจในเอกราชทางภาษา ปลูกจิตสำนึกรักและหวงแหนถิ่นฐานมาตุภูมิของตน เรียกได้ว่าเป็นผลงานวรรณกรรมคำสอนที่ทรงคุณค่าต่อสังคมและประเทศชาตินานาประการ ทั้งเป็นการผดุงสังคมให้เข้มแข็ง อนุรักษ์และส่งเสริมองค์ความรู้และภูมิปัญญาให้คงอยู่ ส่งเสริมจิตวิญญาณ และเป็นการเผยแผ่หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา อันเป็นการสืบทอดอายุพระพุทธศาสนาให้คงอยู่สถาพรสืบไป

หากปราศจากผลงานวรรณกรรมต่างๆ ทั้งที่เป็นวรรณกรรมมุขปาฐะหรือวรรณกรรมลายลักษณ์แล้ว สังคมของมนุษย์ก็คงตกอยู่ในความมืดบอด ว่างเปล่า ไร้ซึ่งสามัญสำนึกและตัวตน เพราะไม่มีสิ่งบอกเล่าเรื่องราวความเป็นมา ไม่มีสิ่งนำพาไปสู่แสงสว่างคือการดำเนินชีวิตที่ดีงาม วรรณกรรมจึงเป็นเสมือนกระจกเงาที่สะท้อนให้เห็นถึงสิ่งที่เกิดขึ้นในอดีต เกิดการพัฒนาทางจิตวิญญาณ แล้วถ่ายทอดองค์ความรู้และภูมิปัญญาเหล่านั้นไปสู่อนุชนรุ่นต่อไป ดังนั้น ผลงานด้านการประพันธ์วรรณกรรมคำสอนที่พระราชปรีดิธิด (สุนันท์ สุภาจาโร) ได้สร้างสรรค์ขึ้นมา จึงมีความสำคัญต่อสังคมและประเทศชาติอย่างยิ่ง ทั้งในแง่ของศาสนา เป็นการถ่ายทอดภูมิปัญญาสะท้อนการดำรงชีวิตของคนในท้องถิ่น เป็นการอบรมสั่งสอน และมีความสำคัญในแง่ของการศึกษา จึงเป็นการเสริมสร้างความมั่นคงให้แก่สถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ ให้คงอยู่ถาวรสืบไป

๕.๒ ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยนั้น ผู้วิจัย แบ่งสาระสำคัญออกเป็น ๒ ลักษณะ คือ

๕.๒.๑ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ (Advisement for the taking Action)

สำหรับข้อเสนอแนะในระดับเชิงปฏิบัติการนี้ ผู้วิจัย มองว่า ควรแบ่งการปฏิบัติการหรือการนำไปใช้ใน ๒ ประเด็น คือ

ประเด็นแรก คือ หน่วยงานของภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการรักษาวรรณกรรมอีสานหรือวรรณกรรมพื้นบ้านอีสาน ควรมีมาตรการสนับสนุนและรับรองงานเขียนของปราชญ์หรือผู้ประพันธ์ทุกระดับ ไม่ว่าจะเป็นงานเขียนวรรณกรรมของพระสงฆ์และของครูอาจารย์ บุคคลทั่วไป ในการเข้ารับการประกวด แข่งขันให้มีการรับรองงานที่เขียนได้ดีเด่นและนำออกตีแผ่แก่ประชาชนทั่วไป ทั้งในรูปแบบสื่อหนังสือ สิ่งตีพิมพ์ วารสาร อินเทอร์เน็ต เป็นต้น เพื่อให้งานวรรณกรรมเหล่านี้ เข้าถึงประชาชนได้มากที่สุด

ประเด็นที่สอง คือ สถานศึกษาในภาคอีสานควรจัดหลักสูตรท้องถิ่นเกี่ยวกับวรรณกรรมหรือภูมิปัญญาอีสานให้แก่เด็กและเยาวชนได้เรียนรู้ภูมิปัญญาของบรรพชนของตนเอง ผู้บริหารสถานศึกษา คณะครู อาจารย์ ตลอดจนนักเรียน และผู้ปกครอง ควรตระหนักและเรียนรู้ถึงคุณค่าของวรรณกรรมอีสานที่นักปราชญ์ได้ประพันธ์ไว้ โดยอาจจัดกิจกรรมร่วมกันในการทัศนศึกษา ดูงาน เช่น ให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมที่ทางวัดจัดขึ้นในการประกวดกลอนลำ บทสวดสัทกัญญะ ร่ายยาว ลำเต้ย ลำซิ่ง เป็นต้น ที่เป็นผลงานการประพันธ์ของท่าน ที่จัดขึ้นในแต่ละเทศกาล เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่วรรณกรรมคำสอนไปสู่เด็กและเยาวชน โดยมุ่งความรู้ควบคู่กับความบันเทิงมีลักษณะเป็นธรรมเนียมบันเทิงสำหรับคนหนุ่มสาวสมัยใหม่

๕.๒.๒ ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป (Advisement for the next research)

ผู้วิจัย มีทิศทางการเขียนงานวรรณกรรมอีสานครั้งต่อไป คือ

๑) ศึกษาวิเคราะห์ถึงวรรณกรรมอีสานเปรียบเทียบกับวรรณกรรมล้านนาหรือวรรณกรรมในท้องถิ่นอื่นๆ ในแต่ละภาคของไทย

๒) ศึกษาวิเคราะห์วรรณกรรมท้องถิ่นกับการเผยแพร่องค์ความรู้ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นไทยในแต่ละภาค

๓) ศึกษาผลการใช้วรรณกรรมอีสานในรูปแบบต่างๆ กับการเผยแพร่คุณธรรมจริยธรรมแก่คนในชุมชน